

İran İle Turan

Osman Karatay

İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2015, 308 sayfa, ISBN:978-975437893-1

Erhan KARAOĞLAN*

Malûmunuz üzere tarih sahnesine çıktığımız devirlerden günümüze kadar mâzinin temel dinamiği görevini üstlenmiş binaenaleyh baştan aşağı dünya tarihini yapılandırmış bir milletiz, lâkin bu durumun aksine tarih yapar iken yazma işlemini başka milletlerin bünyesine bıraktığımız da âşikârdır. Hâl böyle olunca milli bir bakış açısından münezzeh olan yabancı kaynaklı tarihçilerin yeri geldi mi bu hallerinden dolayı yanlış tarihî ve kültürel saptamalarıyla yeri geldi mi de siyasi amaçların tarih ilmi içerisine bulaştırılmasıyla gerçeklerin arka plana atılıp art niyetli bilgilerin ortaya çıkması gibi vakaların hâsıl olduğunu görmekteyiz. Söz konusu hadisenin cereyanı ile birçok bilgi kirliliği de karşımıza çıkmaktadır. Mamafih yerli bakış açısına sahip tarihçelerimizin

* Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, erhankagan@gmail.com

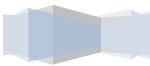
ne derece önem arz ettiğini de bu durum üzere görmekteyiz. Değerlendirmesini yapacağımız bu eserimiz ise muhtevası ve müellifi bakımından önemini vurguladığımız mahiyettedir.

Eserimizin teknik bilgilerine değinecek olur isek 8 bölümden ve bu bölümlerin de 56 alt başlıktan oluştuğunu görmekteyiz. Muhtevası bakımından medeniyetleri ve medeniyetler içerisinde İran coğrafyasının rolü ile Turan soyunun bu medeniyetler silsilesi içerisindeki etkisini ve mevcudiyetini ihtiva etmektedir. Gerek dil gerekse tarihî bilgiler bakımından Osman Karatay hocamızın bu eserin büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmemiz gerekir. Özellikle de önsözde belirtilen “*Hint-Avrupacılık*”ın bilimsel çalışmalar kaygısı ile başlamayıp tamamen siyasi temeller üzerine inşâ edildiği ve bunun da Alman Nazilerinden tutun da Sovyetlere kadar bu siyasi amaçlarla yürütüldüğü; yine bugün ki Fars Irkçılığı’nın da sebebi ile İran’ın içine kapanıklık durumlarının sebeplerine de cevap bulmak mümkündür. Ayrıca eserimizin ilk bölümleri hakkında detaylı bir şekilde bilgi vererek ne derece öneme sahip olduğunu vurgulamak ve böylece muhtevasının önemine binaen okuyucunun esere olan iştâhının ve dikkatinin bu sayede artırılmasını da amaç ediyoruz. Eskiçağ’larda medeniyetin Orta Doğu, Doğu ve Avrupa olmak üzere üçe ayrıldığı dönemlerde Avrupa’nın medeniyetin oluşması için lâzım olan yerel dinamiklerinin olmayışından dolayı bir öneminin söz konusu olmadığı vurgulanarak Ortadoğu ve Doğu arasındaki etkileşimden ve kültürün taşıyıcısı olarak görülen İskitlerin ve Sarmatların Avrupa’ya geçişi ile bir zeminin oluşturulduğu belirtilmiştir.

Roma’nın tarih içerisinde bu denli etkisinin ve büyüklüğünün arkasındaki esas güç ise; Batı’nın temelinde barınan bilgi birikimi ile değil, Doğu’dan göç eden Etrüskler ve yine ithâl birikimler ile oluşan Yunan medeniyetinin birikimleri üzerine inşâ edildiği ve jeopolitik olarak da dokunulmaz bir mevkîde bulunduğu için gelişimini kuvvetle tamamladığını görmekteyiz. Yine medeniyetin ve parçası olan kültürlerin bugün ki perişan hâlinin aksine Ortadoğu merkezli yükseldiğini eserimize isnat ederek söylememiz mümkündür

Peki Ortadoğu’da oluşan bu medeniyet Doğu’ya intisâb etti mi etmedi mi? Eserimizde, İran’ın âdeta tarihin Momentus’u olması bakımından Ortadoğu’dan yola çıkan medeniyetin Ön Asya’yı kapatan İran tarafından yutulduğu ve kendi dışındaki her şeye yasakçı ve denetimci tavırla yaklaşımından dolayı da yenileşme hareketlerinden mahrum kalan İran’ın sonunu getirmiş olup; Göktürklerin sarsması ve İslâm ordularının da üç hamle ile İran’ı yıkmasıyla etkileşimin medeniyet içerisinde ne derece önemli olduğunu gösterir bir anekdot olduğu sonucuna ulaşıyoruz.

Yine eserimizden yola çıkarak Batının medeniyet temellerinin nasıl Ortadoğu ve Doğunun etkisi ve bilgi birikimleri üstüne inşâ edildiği yorumunu yapmamız mümkündür. Avrupa’da ise İslâm’ın itmesi ile İtalya topraklarından yola çıkan medeniyetin Fransa bünyesinde toplandığını ve Avrupa’nın medeniyet çevresinde gelişmesinde etkin rol oynadığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra

yine Avrupa'nın 15.yüzyıllardan sonra yaptığı bilimsel atılımın temelinde ise Endülüs Emevilerin dolayısıyla yine Doğu medeniyetinin bulunduğunu ve hatta bundan en iyi şekilde istifade eden İspanya'nın nasıl da atılımda bulunduğunu belirten eserimiz bu bilgiler ışığında Batının art niyetli, siyasi kültürel yorumlamalarına da cevap vermektedir.

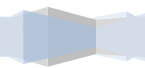
Batı'nın medenî temellerine eserimiz bünyesinde baktıktan sonra tekrardan Doğu Medeniyeti'ne dönecek olursak eserimizin başlığı ve esasen muhtevasını oluşturan "İran ile Tûran" dünya medeniyet terazisinin iki kolu ve bu iki zıt kutbun tarih içerisindeki mücadelelerinden ve rollerinden bahsedeceğiz. Bu başlık altında eserimizin böyle mühim bir tarihî meseleyi ele alması onu önemli kılan durumlardan bir tanesidir.

İran'ın kısa tarihi ve coğrafyası üzerinde yaşanan siyasi mücadeleler ile devam eden eserimizde *"İran olmasa idi veya vaktinin çoğunu 'Şeytan Ülkesi' (Tûra-n) tarafından harcamasa idi, şüphesiz Ortadoğu medeniyetleri bu kadar palazlanmazdı. Selçukluların 'alıştırarak' ve biraz dost kimlikle gelişleri hariç tutulursa, iyi bildiğimiz dönemdeki tek Tûranlı duhûlü olan Moğol istilasının sonuçları ortadadır. İslâm medeniyetinin toptan çöküşüne yol açmıştır. Öbür türlü Tûran akınlarına açık kalsa idiler, Anadolu ve Güney Kafkasya da dâhil, Ortadoğu'nun yerel kültürlerinin hiçbiri ayakta kalmazdı."* (s.39) bu anekdot ile İran'ın medeniyetleri ayıran, Ortadoğu'nun muhafazasını üstlenen ve farkında olmadan bir set vazifesi gören konumundan bahsetmemiz mümkündür. Bugün bile İran'ın bu konumundan dolayı çok çalkantılı ve sürekli dışa kapanık kendi içerisinde hareketli bir yapıda olduğunu gözlemlemekteyiz.

Tûran nedir? Sorusuna misli ile cevap bulacağımız eserimiz hem Tûran kelimesinin kökenine dair hem de Turan yurtlarının tarih öncesindeki devirlerine dair bilgiler vermektedir. Tûranlıların ırkî özelliklerinden de etraflıca bahseden eserimizde, Tûran halklarının bu özellikleri ve ırkın tanımı hakkındaki bilgileri önemsiyoruz. Eserimizdeki Türklerin Ana Yurdu ile ilgili verilen bilgilerde Hocamızın bilinen birçok bilginin yanı sıra Ana Yurdumuzun farklı bir bölge olduğunu, kuvvetlice ispat etmesi Türk Tarihi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Eserimizin ilerleyen sayfalarına baktığımızda ise Altay Dilleri ve bu dillerin kökeniyle Ural Dilleri arasındaki bağları; Türklerin kökeni ve İran, Azerbaycan ve Doğu Anadolu bölgeleri arası ile Türklüğün ne derece bağlarının var olduğu hakkında bilgileri bulmaktayız. Sümercedeki dil benzerliği, Kuzey Irak'taki Kumanlar, İskandinavya'daki Türkler, Kürtlerin Kökeni ve Türklerin Orta Doğu'ya inışı gibi günümüzde büyük bir önem arz eden konulara değinen Hocamız bu eseri ile hem Mezopotamya bölgesindeki halklardan bilgiler sunar iken hem de Türklüğün Mezopotamya ve Ortadoğu'daki varlığı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Batı ve Doğu'daki Hint-Avrupa Türenekleri ve Türkçe'nin Hint-Avrupa dilleri ile ilişkisine dair bilgilerde de eserimiz içerisinde dil hususundaki bir çok konuya açıklık getirilmiştir. Birçok

dillerle Türkçe'nin ayrıca mukayese edilmesi ve Barbar kimliği'ne açıklık getirmesiyle eserimiz mukayeseli tarih anlayışı içinde kayda değer bir önem arz etmektedir.

Eserimizin son kısımlarına doğru Bozkır'daki Kimlik Oluşumu, Sakalar, Oğuz Kağan, Zülkarneyn ve İlk büyük Turan devleti üzerine etraflıca bilgiler bulunmaktadır. Hocamız hakkında diğer eserleri ve üzerine konuştuğumuz bu eseri ile ilgili değerlendirme yapacak olursak, Türk tarihçiliğinin kayda değer çalışmalarına imza atmış ve ele aldığı konular ile âdeta gölgede kalmış ve büyük emeklerle gün yüzüne çıkartılmış çalışmalar olduğunu söylememiz lâzımdır.

